

Kokemuksellisen teologian puheenvuoro

Metropolitan Hierotheos of Nafpaktos, *Empirical Dogmatics of the Orthodox Catholic Church. According to the Spoken Teaching of Father John Romanides. Vol. 2. Holy Trinity – Creation – Fall – Incarnation – Church – Life after Death. Critical Presentation.* Translated by Sister Pelagia Selfe. Birth of the Theotokos Monastery. Levadia 2013, 456 s.

Professori John Romanides (k. 2001) oli kreikkalainen teologi, joka pyrki palauttamaan pyhien isien empiirisen teologian ortodoksien tietoisuuteen. Ortodoksinen traditio tarjoaa hänen mukaansa ihmisille todellisen terapeuttisen menetelmän elämän kirkastamiseen. Siksi Romanides hylkäsi läntisen tavan tarkastella teologiaa. Hänen mukaansa se edustaa modernia skolastista intellektuaalisuutta, joka on luonteeltaan spekulatiivista ja metafyyristä.

Romanides oli professori Georges Florovskin (k.1979) oppilas. Florovskin tavoin hän arvosti suurten isien opetusta empiirisestä teologiasta. Olen esitellyt Romanideksen koulutustaustaa ja teologista ajattelua aiemmin *Empirical Dogmatics of the Orthodox Catholic Church* -kokoelman ensimmäisen englanninkielisen osan esittelyssä (Ortodoksia 52, 2013, s. 134-137). Nyt esittelen kyseisen kokoelman toisen osan, joka on luonteeltaan elävää teologista ja historiallista dogmatiikkaa.

John Romanideksen tavoitteena on ilmaista ortodoksisen kirkon teologia yksinkertaisesti. Opetus ihmisen syntiinlankeemuksesta ja pelastuksesta on vahvasti läsnä. Pelastukseen liittyen Romanides tuo esille kirkon terapeuttisen metodin, jonka avulla ihminen voi saavuttaa Jumalan avulla parantumisen synnin sairauksista. Usko, rukous, teologia ja dogma ovat ihmisen jumalallisen kirkastumisen terapeuttisia muotoja ja siihen johtavia tienviittoja. Kirkon perimmäinen tehtävä maailmassa on parantaa ihminen hengellisestä sairaudesta. Ihmisen hengellinen parantuminen alkaa, kun hän tunnistaa sairautensa. Se puolestaan edellyttää katumusta ja murehtimista.

Pelastavan tien tuntemiseen liittyy Romanideksella edellä mainittu spekulatiivisen teologian kritiikki. Vain pyhien isien teologia on kirkon parantavaa tiedettä, opetusta kirkon jäsenten hengellisestä terveydestä. Näin väittäessään Romanides haluaa osoittaa akateemiselle teologialle tien länsimaisvaikutteisesti pietismistä takaisin patristiseen teologiaan ja hesykasmiin. Hän esittää, että kirkon isien teologiassa Jumalan olemassa-

olon tunteminen ei tapahdu rationaaliseen kyvyn perusteella vaan ihmisen puhtaaksi mieleksi kutsutussa sydämessä.

Romanides kritisoi läntistä sivilisaatiota hallitsevaa pyrkimystä onneen. Yksipuolinen onnen etsintä on syynä yksilökohtaisten ja yhteiskunnallisten epäkohtien takana olevaan hengelliseen sairauteen. Onnen utopia on sairastuttanut ihmiskunnan. Ainoaksi parantavaksi lääkkeeksi Romanides tarjoaa pyhien isien terapeutista opetusta sydämen puhdistumisesta, valistumisesta ja kirkastumisesta.

Romanideksen mukaan kirkko ajautuu taikauskoon, jos se torjuu terapeuttisen lähestymistavan. Hengellisenä sairaalana elämisen sijaan kirkko alkaa silloin toteuttaa maagisia seremonioita. Vaarana on myös mieltää ortodoksinen kirkko ainoastaan ideologiana, sosiaalisena tai uskonnollisena organisaationa. Kun elämän ja opin autenttisuus kadotetaan, aikamme legalistinen uskonto muuttuu sakramentaalisesti ritualismiksi. Tämä on surullista arkipäivää pitkälle maallistuneissa ortodoksisissa paikalliskirkoissa. Näin todetessaan Romanides tarttuu aikamme kipeään ongelmaan: nykyajan ”ortodoksit” kieltävät elämässään kirkon terapeuttisen opetuksen ja käytännön.

Kirkon elämän kirkon menestymistä mitataan sillä, missä laajuudessa se pyhittää ihmisen elämää. Jos ihmiset paranevat synnin ja himojen maailmasta, se merkitsee kirkon elämän terveyttä ja hyvinvointia, Romanides opettaa. Ihminen, joka todellisesti osallistuu kirkon elämään, jakaa Kristuksen elämän. Osallistuminen mysteeriöihin ei tällöin ole muodollista eikä maagista. Kirkon terapeuttinen teologia kannustaa uskoviin rakkautteen, diakoniaan ja katumukseen. Legalistinen uskonto puolestaan kehittää valheellisen auktoriteetin ja voimistaa juridista ilmapiiriä.

Romanideksen isien teologiaan sitoutunutta empiiristä ortodoksisista dogmatiikkaa on ilo lukea. Siinä kirkon hesykastinen traditio liittyy sakramentaaliseen elämään. Yhdessä ne johtavat ihmisen puhdistumiseen, valistumiseen ja kirkastumiseen.

Romanideksen teologista ajattelua voi luonnehtia profeetalliseksi, apostoliseksi, patristiseksi ja ekklesiologiseksi. Hänen ajattelunsa esille tuomiseen on tuskin sopivampaa synteetin tekijää kuin teossarjan toimittaja Nafpaktoksen metropoliitta Hieroteos. Kreikan kirkon piispana hän jatkaa omana opettajanaan vaikuttaneen John Romanideksen empiirisen teologian tietä. Teoksissaan metropoliitta Hieroteos on nostaneet esiin ortodoksisen psykoterapian elämän myönteisyyden ja aikamme ortodoksisen kouluteologian kriisin.

Jarmo Hakkarainen